

10 argument för införandet av **frival** för
verksamhetsavfall som är **jämförligt** med hushålls**avfall**

*FRIHET,
ANSVAR, MOTIVATION, ENTREPRENÖRSKAP, INNOVATION, HELHETSGREPP,
TRANSPORT, ÅTERVINNING, EXPORT,
ÄGANDERÄTT*

När den första fristående förskolan Pysslingen bildades 1984 väcktes hätsk debatt. Olof Palme röt att det är "en ofantlig skillnad mellan barn och sopsäckar"¹ Han jämförde med företagsdrivna daghem i USA och kallade dem "Kentucky Fried Children". Tjugofem år senare har Pysslingen tillsammans med långt över tusen fristående förskolor och skolor bidragit till att kapa köer och utveckla skolan och barnomsorgen. Barnomsorg är idag en växande exportgren. Ingen talar längre om "fried children". Ingen tror längre att privata alternativ inte kan ta hand om barn.

Men det är fortfarande skillnad på barn och sopsäckar! Restaurangkedjan Kentucky Fried Chicken, är inte etablerat i Sverige. Skulle den vara det, hade kedjan inte fritt fått ta hand om sina sopsäckar. Stora delar av dessa får privata alternativ nämligen inte ta hand om, eftersom det råder monopol på omhändertagandet av sopsäckarna om dessa innehåller avfall som är jämförligt med hushållsavfall.

Regeringen vill nu göra skillnaden mindre mellan barn och sopsäckar. Det föreslås att frival ska införas för jämförligt avfall, så att kunden själv ska kunna välja leverantör av avfallstjänster. Återvinningsindustrierna stödjer förslaget. Vi anser att frivalet är en miljövänlig frihetsreform som kommer att innebära regelförenklingar, ökad återvinning och fortsatt tillväxt i den framtidsbransch som återvinningsindustrin är. Därför har vi listat tio argument för införandet av frival.

---

1 SAF-kongressen 1984

Med anledning av Ds 2009:37 ”De nya avfallsreglerna”

Regeringen tänker rätt!

Under år 2009 var ”De nya avfallsreglerna” ute på remiss, dnr M2009/1551/R

Ett av regeringens förslag handlar om frival och Återvinningsindustrierna stödjer regeringens förslag.

Inledningsvis vill vi tydliggöra att förslaget innebär att en verksamhetsutövare måste göra en aktiv handling, en anmälan, för att få ett ”frival”. Detta innebär att kommunen har ett fortsatt ansvar för de verksamheter som inte väljer bort dem.

ÅI delar departementets bedömning som ges till uttryck på sidan 176 i förslaget: ”*Den nuvarande ordningen där det endast är kommunerna som hanterar hushållsavfall från såväl hushållen som från andra verksamheter innebär att kostnaderna för hanteringen av avfallet från hushållen till viss del finansieras av intäkterna för kommunens hantering av det jämförliga avfallet från andra verksamheter. Denna ordning kan ifrågasättas. Enligt ramdirektivet ska kostnaderna för avfallshantering, i enlighet med principen om att förorenaren ska betala, belasta avfallsproducenten eller avfallsinnehavaren (artikel 14.1) – avfallshanteringen ska ha sitt rätta pris*”. Därför är förslaget utmärkt för att tillgodose även detta krav menar ÅI.

Med denna rapport vill vi ytterligare motivera vårt ställningstagande.

Vad är jämförligt avfall?

Miljöbalkens 15 kap. 2 § definierar hushållsavfall som avfall som kommer från hushåll. Till hushållsavfall räknas ”*därmed jämförligt avfall från annan verksamhet*”. Det är detta avfall som kallas jämförligt avfall. Det är oklart vad jämförligt avfall omfattar. I förarbetet till lagen ges jämförligt avfall definitionen ”*sådant avfall som uppkommer som en direkt följd av att människor oavsett ändamål eller verksamhet uppehåller sig inom en lokal eller i en anläggning.*”² Definitionen lämnar stort tolkningsutrymme. Naturvårdsverket har försökt finna en tydligare definition utan framgång.

Vad handlar frivalet om?

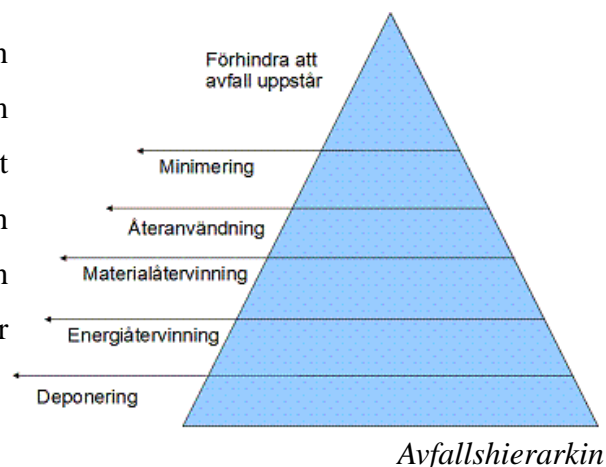
Definitionen på jämförligt avfall hade varit av mindre betydelse om det inte var så att kommuner har ensamrätt på hushållsavfall och jämförligt avfall, medan verksamhetsavfall är konkurrensutsatt. Definitionen blir därför en oklar gräns mellan monopol och marknad. Oklarheten skapar ett osäkert

---

2 Prop. 1997/98: 45, del 2, s. 185

rättsläge och bidrar till onödiga konflikter och regelkrångel. För marknaden innebär det onödiga kostnader och en oförutsägbarhet som hämmar investeringsviljan och minskar möjligheterna för entreprenörer som aktivt vill delta i utveckling av återvinningsmarknaden. Utöver det oklara rättsläget, för det kommunala monopolet på jämförligt avfall med sig oönskade effekter såsom begränsad konkurrens och i vissa fall negativ miljöpåverkan.

För att minska krånglet och öka konkurrensen föreslås ett frivalssystem likt kundvalssystem inom vård och omsorg, så att företag som har jämförligt avfall ska kunna välja entreprenör och behandlingsmetod själv. Frivalet innebär att en kommuns ansvar för jämförligt avfall upphör när kunder aktivt väljer en annan leverantör.

En miljövänlig frihetsreform

Miljöpåverkan bör alltid väga tyngst i alla avfallsfrågor. Därför kan det verka märkligt att inget av våra tio argument för införandet av frival är ett argument för miljön. Förklaringen är att vi alltid i alla våra argument utgår från miljöpåverkan. Nio argument tar utgångspunkt i en tro på att frivalssystemet minskar det jämförliga avfallets negativa påverkan på miljön. Ett utgår från äganderätten som är en förutsättning för att företag ska motiveras till att ta ett ännu större miljöansvar än det som de redan tar.

Återvinningsindustrierna

Återvinningsindustrierna (ÅI) är en branschorganisation för återvinningsföretag. ÅI arbetar aktivt med miljö och etik i sin verksamhet med målet att skapa en återvinning som är långsiktig hållbar. ÅI ingår som en av medlemsorganisationerna i Svenskt Näringsliv och har drygt 50 medlemsföretag.

För ytterligare information:

Britt Sahleström, VD

Telefon: 08-783 83 40

E-post: britt.sahlestrom@recycling.se

Viveke Ihd, Ansvarig miljö/utveckling

Telefon: 08-783 83 41

E-post: vick@recycling.se

FRIHET

Frihet är en förutsättning för handling. Frival skapar frihet!

I dagens Sverige kan man välja telefonoperatör, apotek, bilprovning, skola, elleverantör, snusproducent, vårdcentral, posttjänster, tågoperatör och mycket mer. Äldre kan välja hemtjänstleverantör och arbetslösa kan välja coach. Valfriheten har skapat tillväxt, jobb och nytänkande, kapat köer och framför allt inneburit att folk kan välja bort saker de inte är nöjda med - varor och leverantörer som inte upprätthåller en hög standard till ett konkurrenskraftigt pris.

Företag kan välja vem som ska ta hand om deras farliga avfall. De kan välja entreprenör och behandlingsmetod för deras verksamhetsavfall. Men om avfallet är jämförligt med hushållsavfall kan de inte välja. Det avfallet har kommunerna monopol på.

Trots att omhändertagandet av verksamhetsavfall och farligt avfall sköts ansvarsfullt och miljövänligt är företagen inte betrodda att ta ansvar för sitt eget jämförliga avfall. De har inte friheten att som kund välja leverantörer som lever upp till en hög standard. Är de missnöjda med hur avfallet hanteras kan de inte vända sig till någon annan. Den bristande friheten har miljömässiga konsekvenser:

- Företag i kommuner som enbart erbjuder förbränning som behandlingsmetod för jämförligt avfall, kan inte välja bort kommunerna till fördel för leverantörer som kan erbjuda behandlingsmetoder som är placerade högre i avfallshierarkin.
- Återvinningsentreprenörer som vill investera i modern teknik och erbjuda miljövänligare behandlingsmetoder har inte friheten att satsa på jämförligt avfall. Även om det finns en efterfrågan har de inte tillgång till råvaran, eftersom kunderna inte fritt kan välja leverantör.

Genom frival kan även marknaden för jämförligt avfall vara med och bidra till tillväxt, jobb och nytänkande. Definitionsproblemen undviks i stort sett helt när verksamheterna har frihet att välja. Frivalet blir en resurseffektiv regelförenkling som bidrar till minskad byråkrati. Det är avgörande för företag att de kan välja de lösningar som passar dem bäst. Enkla kundanpassade lösningar är avgörande för att de enskilda medarbetarna ska kunna engageras i företagets miljöarbete. Det måste vara lätt för dem att göra rätt. Det kräver frihet att utforma avfallshanteringen enligt varje företags unika behov, istället för i enlighet med 290 kommuners olika standarder.

ANSVAR

Ansvar förutsätter frihet. Frival uppmuntrar till större ansvarstagande!

Friheten att välja är en förutsättning för att ett företag och företagets medarbetare ska kunna ta ansvar för det avfall som uppstår. Genom det kommunala monopollet fräntas företagen ansvaret för jämförligt avfall.

Ett första steg mot större ansvarstagande är att man ges friheten att ta ansvar. Det gäller såväl individer som företag. Redan idag tar företag stort ansvar för stora delar av sitt avfall. Det hade inte varit några problem för dem att utöka ansvaret, så att det även omfattar jämförligt avfall. Många vill också ta ett större ansvar och skapa en grön profil för att de vill värna om miljön och använda avfallshanteringen i sitt viktiga CSR-arbete. Men det är inte lätt idag.

För många kontorsföretag ger nuvarande monopol starka incitament att slänga allt avfall bland jämförligt avfall. På så sätt slipper de teckna avtal med flera insamlare och ha besvärliga parallella system för avfallssortering. Det finns inga miljömässiga fördelar med att sortera avfall i jämförligt avfall och verksamhetsavfall. Det är en rent byråkratisk konstruktion. Genom att få välja en konkurrensutsatt insamlingsentreprenör med en helhetslösning speciellt utvecklad för kontorsföretag blir det lätt för företagen och deras medarbetare att källsortera miljösamt istället.

Många kommuner tar inte sitt ansvar. De erbjuder inte de återvinningsmetoder som efterfrågas. Stora delar av det jämförliga avfallet är olika former av matavfall. Närmare hälften av landets kommuner erbjuder ingen återvinning av matavfall. Istället skickas stora delar av det jämförliga avfallet till förbränning, trots att det är avfall som är mycket lämpligt för återanvändning och återvinning. Det har bidragit till att Sverige just nu är långt ifrån att nå det nationella målet på 35 procent återvunnet matavfall år 2010. Med nuvarande monopol har vi nått upp på 21 procent.

En kommuns avfallspolitik ska inte vara avgörande för i vilken grad företag kan skapa en grön profil. De verksamheter som vill ta ett större ansvar måste få frihet att göra det. Därför bör frivalet införas. Om frivalet införas måste också återvinningsentreprenörer ta större ansvar. När de har direkt relation till kunden och kunden enkelt kan byta entreprenör om den är missnöjd måste de kunna presentera miljövänliga, effektiva och konkurrenskraftiga erbjudanden. Det är ett ansvar de gärna tar på sig. Ofta har de dessutom redan ansvar för verksamheternas övriga avfall, så förändringarna blir i många fall små.

MOTIVATION

Frihet och ansvar är motivationskrafter. Frival motiverar till aktivt miljöarbete!

Företag som inte kan påverka, känner litet ansvar och har svårt att finna motivation. Motivation förutsätter att man faktiskt kan påverka resultatet. Företag blir motiverade att arbeta aktivt med avfall och återvinning när de själv har ansvar för sitt avfall. Kostnadsmedvetenheten ökar. Medvetenheten om avfallshierarkin ökar och såväl företagen som deras medarbetare blir motiverade att arbeta mer med avfallsminimering och återvinning.

Återvinningsentreprenörer blir mer motiverade att utveckla kundanpassade, billiga och effektiva lösningar när de får stå till svars inför varje enskild kund som fritt kan välja eller välja bort entreprenörerna. För att klara sig i konkurrensen måste entreprenörer anpassa hämtningar efter kundens behov, vilket många kommuner inte gör idag. De hämtar ofta när det passar dem bäst. Bristande kundanpassning innebär att det rätt ofta körs med halvfulla kärl, vilket fördyrar insamlingen och medför onödigt många transporter.

Entreprenörer blir motiverade att väga avfallet för kundernas räkning om det skapas konkurrens. Ingen vill betala för mer än man lämnar. Med dagens monopol sätter de flesta kommunerna pris på hämtning och inte på mängden avfall. Ett halvfullt kärl kostar lika mycket som ett fullt och företagen kan inte påverka prissättningen genom att minska avfallsproduktionen.

Kan företag välja själv, väljer de naturligtvis entreprenörer som bara tar betalt för det avfall som verkligen tas om hand. Endast ett 20-tal kommuner erbjuder vägning trots att det är en viktig motivation till att ta stora steg på avfallstrappan och minimera avfallets uppkomst. Erfarenheter av vägning visar att bara genom att göra företag uppmärksamma på hur mycket avfall som verkligen uppstår, reducerar man uppkomsten av avfall med uppemot trettio procent. Vägningen blir en motivation för varje enskild medarbetare att jobba aktivt med att begränsa uppkomsten av avfall.

Inom hotell och restaurangbranschen finns det ett flertal exempel på kommuner som har utnyttjat ensamrätten på jämförligt avfall på en redan fungerande avfallshantering. Det har inneburit att restaurangerna inte längre kan påverka kostnader och behandlingsmetod för deras avfall. Det har i vissa fall inneburit en tredubbling av kostnaderna för restaurangerna.

ENTREPRENÖRSKAP

Fria och ansvarstagande aktörer är motiverade att bli entreprenörer. Frival skapar nya företag!

I nuläget är marknaden för jämförligt avfall en sluten monopolmarknad. Kommunerna avgör om och i vilken omfattning entreprenörer ska få tillträde. Tolkningsutrymmet i definitionen av jämförligt avfall innebär ofta att kommuner med egna behandlingsanläggningar har en tendens att tolka definitionen mycket brett och därmed utöka monopolet, medan kommuner utan eget intresse i jämförligt avfall använder en betydligt snävare definition.

Monopolet motverkar entreprenörskap. När tillgången till råvaran är begränsad har privata entreprenörer svårt att komma in på marknaden. När kommuners godtycke dessutom avgör om de utnyttjar sin ensamrätt eller låter privata entreprenörer ta hand om det jämförliga avfallet, skapar det en osäkerhet på marknaden vilket försvårar både företagsetableringar och investeringar i nya behandlingsanläggningar.

Marknaden behöver enkla och förutsebara ramar och regler för att växa. Genom att öppna marknaden och ge tillgång till råvaran öppnar man också upp för nya företagsetableringar, man öppnar upp för kommunala avknoppningar och man gör marknaden intressantare för riskkapital som är viktigt för investeringar och modernisering av avfallshanteringen. Frival kan ge fler förädlingsalternativ.

Sedan monopolet på verksamhetsavfall och monopolet på farligt avfall avskaffats år 2000 respektive 2007 har återvinningsbranschen haft en stark tillväxt både räknat i omsättning, i antal företag och i jobb. En välmående återvinningsbransch är viktig både för näringslivet och för miljön.

Miljömässigt ambitiösa kommuner kommer även fortsättningsvis att ta hand om verksamheters jämförliga avfall. Det är så en öppen marknad fungerar. De som drabbas av den ökade konkurrensen är kommuner som inte erbjuder miljömässiga och effektiva system. Dessa kommuner får nya incitament att investera i klimatsmarta metoder om de vill behålla sina kunder. Samtidigt är det sannolikt att det är de kommunerna som är sämst på att erbjuda kunder miljösmart och ekonomiskt konkurrenskraftig avfallsbehandling som kommer att uppleva den starkaste konkurrensen från privata alternativ. Företag prioriterar sannolikt kommuner där efterfrågan på hållbara helhetslösningar är stor och konkurrensen är svag, vilket bidrar till att snabbt lyfta standarden i kommuner med dåliga avfallsbehandlingsalternativ.

INNOVATION

Ett mångfald av motiverade entreprenörer driver upp innovationstakten. Frival stimulerar utveckling!

I ett monopol saknas motivation till utveckling. Det spelar ingen större roll om det tar ett eller tio år att ta fram nya, mer miljövänliga och effektiva metoder. Kunderna finns kvar och det finns inga konkurrenter som kan springa om en i utvecklingen.

Genom att införa frival öppnar man för ökat entreprenörskap och ökad konkurrens. Så skapas fler och bättre företag. Många företag tänker bättre än ett. Fria företag tänker bättre än bundna. Konkurrens pressar fram utveckling och nya innovationer. Krävande kunder pressar fram utveckling. Frival kan ge fler anläggningar och en mångfald av förädlingsalternativ. En hög innovationstakt och en öppen marknad öppnar för små nischade anläggningar med helt nya tekniker, specialanpassade för kunder som är utspridda i landet.

Införandet av frival är ett naturligt steg i utvecklingen. 1994 infördes producentansvar, år 2000 togs monolet på verksamhetsavfall bort och 2007 togs monolet på farligt avfall bort. För varje steg har innovationstakten höjts. När monolet på farligt avfall togs bort utvecklade privata entreprenörer snabbt nya logistiska lösningar till gagn för både kunder och miljö. Det var de tvungna till för att klara sig i konkurrensen.

En konkurrensutsatt marknad pressar inte bara fram nya innovationer. Den underlättar också för implementering och användning av befintlig modern teknik. Den tekniska utvecklingen på biogasområdet går snabbt, men utbyggnaden av anläggningar går långsamt, delvis på grund av monolet. Privata entreprenörer vågar inte investera och många kommuner har inget intresse i att investera när marknaden ändå är säkrad. Det blir billigare och enklare att använda befintliga förbränningsanläggningar, även om kunder efterfrågar miljövänligare alternativ. Monolet har lett till köer till biogasmackarna i Stockholm som Svenska Dagbladet har jämfört med brödköerna i gamla Sovjetunionen.³

Befintlig modern teknik med flerfacksbilar, vägning och logistiksystem för hämtning av verksamhetsavfall kan mycket väl användas för jämförligt avfall också. Men det görs inte i någon större utsträckning, eftersom jämförligt avfall ofta måste hållas separerat från verksamhetsavfallet. Genom att införa frivalet kommer denna teknik att implementeras snabbare och utvecklas ännu mer.

---

³ Alla skyller på alla i gasfrågan, Svenska Dagbladet 2009-12-16

HELHETSGREPP

Med frihet, innovationer och entreprenörskap finner man nya lösningar. Frival öppnar för helhetsgrepp!

I och med att kommunerna har monopol på jämförligt avfall sker också organiseringen på kommunal nivå. Organiseringen fungerar sällan optimalt och det är svårt för någon att ta ett helhetsgrepp såväl inom en kommun som regionalt och nationellt.

I ett aktuellt fall med en stor livsmedelsaffär gick det exempelvis bra att blanda verksamhetsavfall och jämförligt avfall när kommunen hade ansvar för verksamhetsavfall. När kommunens insamlare blev utkonkurrerad av en privat entreprenör ansåg kommunen plötsligt att det var nödvändigt att sortera ut det jämförliga avfallet, eftersom kommunen ”ägde” det avfallet. Det är svårt att ta ett helhetsgrepp under sådana förhållanden.

I ett annat fall blev en livsmedelsaffär och affärens anlitate avfallsentreprenör indragna i en rättslig process där kommunen hävdade att de inte sorterade ut det jämförliga avfallet som monopoliet krävde. Kommunen drev processen i flera år trots att avfallet omfattade mindre än tio tunnor per hämtning. Värdet på avfallet var mindre än den kostnad involverade parter fick lägga på byråkrati. Ingenstans i ärendet hänvisades det till miljöskäl.⁴

Monopolet på jämförligt avfall skapar geografiska begränsningar. Företag måste förhålla sig till olika tolkningar av vad jämförligt avfall omfattar i olika kommuner. De får förhålla sig till att det varierar mycket i vilken grad kommunerna utnyttjar monopoliet. Många får ha två separata system, ett för verksamhetsavfall och ett för jämförligt avfall, trots att det ofta är samma sammansättning av avfall. Det kan till exempel vara avgörande om matavfall kommer direkt från restaurangkök eller om det har kommit i retur från restaurangens matsal. Det första kan tolkas vara verksamhetsavfall, medan det andra kan tolkas vara jämförligt avfall.

Genom att införa frivalet ger man företag möjlighet att ta ett helhetsgrepp om allt avfall. De kan anlita den entreprenör som erbjuder den bästa helhetslösningen.

---

⁴ *Kapa lagen! Case Kristianstad, Återvinningsindustrierna 2007*

TRANSPORT

Vägen till effektiva logistiska lösningar går via innovationer och helhetsgrepp. Frival minskar transporterernas negativa miljöpåverkan!

Nuvarande monopol innebär att många företag får ha två avfallsentreprenörer som ska hämta deras avfall. Det kan till och med vara så att det är samma entreprenör som hämtar avfallet, men för två olika uppdragsgivare - kommunen och företaget - i två olika omgångar.

Med flerfacksbilar, komprimering och samordning kan insamlingen ofta göras med färre transporter om företag har frihet att välja en helhetslösning. Luftfartsverket på Arlanda sorterar ut brännbart avfall från driftbyggnader och förråd. Detta komprimeras och skickas med containerbil till Uppsala för fjärrvärmeproduktion. Motsvarande brännbart avfall från terminalerna är jämförligt avfall och tar därför omvägen via den kommunala avfallsanläggningen innan det hamnar i Uppsala för fjärrvärmeproduktion. Med en helhetslösning hade de sluppit onödiga transporter.

I ett rättsfall⁵ framgår det att Sahlgrenska sjukhuset inte bara är tvungna att anlita två olika entreprenörer. Utsorteringen av jämförligt avfall innebär en merkostnad på 6,1 miljoner kronor för ombyggnation, extra personal, utbildning av personalen, hantering m.m. Slutdestination och behandlingsmetod för det jämförliga avfallet är samma som för sjukhusets verksamhetsavfall.

Det är naturligtvis svårt för regionala och nationella företag att ta ett helhetsgrepp när varje kommun har olika system och tolkar reglerna olika, vilket bland annat två hamburgerkedjor har fått erfara när de har velat bygga upp nationella system för återvinning av fritureolja och biodieselproduktion. Övergången från fossila drivmedel till biodrivmedel försvåras med monopolet, vilket ger onödiga utsläpp vid transport. Med frival begränsas inte infrastrukturen till kommungränsen.

Med frival blir återvinningsentreprenörer mer motiverade att utveckla effektiva logistiska lösningar över kommungränserna. Även om de har uppdrag i grannkommuner är det idag sällan möjligt att samordna transporter. Många återvinningsentreprenörer är verksamma i stora delar av landet. Om de fick större ansvar, skulle de kunna bygga upp en effektiv infrastruktur över kommungränserna. Det skulle bli möjligt att lägga över en del avfallstransporter till tåg och minska miljöpåverkan vid transport. Idag används tåg bara för avfall med producentansvar, såsom returpapper och metallskrot.

---

5 Mål nr M4993-04 vid Vänersborgs tingsrätt

ÅTERVINNING

Helhetsgrepp, innovation och entreprenörskap leder till bättre metodval. Frival ökar återvinningen!

Det bränns! Så skulle man kunna sammanfatta avfallsbehandlingen i många kommuner, trots att det finns miljövänligare behandlingsmetoder. Med nuvarande monopol har företag i dessa kommuner inte frihet att välja bort förbränning. Det sägs att kommunerna tar stort ansvar för avfallshanteringen. Det stämmer i många kommuner. Men det är bara ungefär hälften som sorterar ut biologiskt avfall, trots att tekniken har funnits tillgänglig i många år och miljövinsterna är stora. Utvecklingen och implementeringen av biologiska och andra miljövänliga behandlingsmetoder går långsamt när marknaden är stängd.

Genom frival motiveras företag att ta ansvar och välja bort behandlingsmetoder när det finns bättre metoder tillgängliga. Medvetenheten ökar, vilket också bidrar till att verksamheter arbetar mer aktivt med avfallshierarkin. Mycket avfall som idag bränns skulle kunna stanna i kretsloppet mycket längre genom att först bli återanvänt, sedan materialåtervunnet och till sist energiåtervunnet genom förbränning. Miljövinsterna är stora! Det gäller såväl matavfall som plast och andra avfallsslag som kan finnas bland jämförligt avfall. Efterfrågan på återvunnen plast är så stor att det ofta råder brist på plast. Det finns därför all anledning att göra allt för att maximera återvinningen av plast. Frival är ett viktigt steg!

Ett exempel på hur monopolet har utvidgats under senare tid är Norrköpings kommun som har beslutat att matoljor och frityrfett från restauranger m.fl. klassas som därmed jämförligt avfall. Det har inneburit att företaget som sedan flera år tillbaka har återvunnit dessa avfallsslag har förlorat alla direktkontakter med sina kunder i kommunen. Det är förståeligt om denna oförutsägbarhet påverkar investeringsviljan negativt. Återvinningsentreprenörer blir mer motiverade att investera i behandlingsanläggningar, såsom förbehandlingsanläggningar, nya logistiklösningar och biogasanläggningar, när de kan få direkt tillgång till kunderna och råvarorna. Marknaden måste vara förutsebar, så att företag kan planera långsiktigt och inte riskerar att förlora kunder på grund av politiska beslut. Då kommer också investeringarna.

Det är sannolikt att entreprenörerna främst kommer att rikta in sig på områden där konkurrensen är svag, dvs i kommuner där det idag inte finns bra återvinningsmöjligheter. Samtidigt får långsamma kommuner incitament att själva investera i bättre anläggningar när de möts av konkurrens om avfallet. Frival och konkurrens kommer att öka återvinningen.

EXPORT

Innovationer och entreprenörskap bereder väg för exportframgångar. Frival bidrar till ökad miljöteknikexport!

Avfallsbranschen har gått från ett kvartssekel med närmast totalt monopol mellan slutet på 1960-talet och början på 1990-talet, till att till stora delar vara konkurrensutsatt. Avregleringen har varit bra för både marknaden och miljön. Sverige har tagit stora kliv upp i avfallshierarkin bort från deponi mot ökad återvinning och återanvändning. Branschen har under flera år visat en starkt uppåtgående trend och står idag för tillväxt och jobbskapande.

Avfalls- och återvinningsbranschen utgör en stor del av miljötekniksektorn. Branschens tillväxt syns i exportstatistiken, där miljöteknikexporten utgör en allt större del av den samlade svenska exporten. I nuläget exporterar Sverige miljöteknik för drygt 30 miljarder kronor om året. Mycket talar för att den siffran kan mångdubblas. Potentialen är enorm. Det talas om en global marknad värd 6 000 miljarder kronor.

Sverige är långt framme i teknikutvecklingen. Men för att vi ska fortsätta skapa lösningar som ligger i framkant och utveckla marknadens fulla potential krävs mer. Nyckeln till fortsatt framgång ligger i en konkurrensutsatt hemmamarknad med förutsägbara ramar och regler. Det är på hemmamarknaden företag normalt föds, utvecklas och slipas i konkurrens för att bli mogna för exportmarknaden. Därför är det viktigt att Sverige fortsätter på det inslagna spåret och avreglerar även marknaden för jämförligt avfall. Genom att införa frival skapar man en större hemmamarknad som bereder väg för fortsatta och accelererande exportframgångar.

En tydlig rollfördelning och samverkan mellan näringslivet och offentlig sektor är avgörande. Det är direkt skadligt när gränsen mellan monopol och konkurrensutsatt marknad är otydlig. Företag måste få koncentrera sig på att växa och utvecklas istället för att lägga kraft på byråkratiskt och kostsamt regelkrångel som ofta är fallet omkring jämförligt avfall idag. Frival förenklar för företag och skapar tydligare rollfördelning, vilket gynnar hela branschen.

Miljöteknikexporten skapar inte bara jobb och tillväxt. Genom att exportera modern miljöteknik bidrar svenska företag även till miljöförbättringar på det globala planet. Alla vinner på ökad svensk miljöteknikexport.

ÄGANDERÄTT

För att det är rätt! Frival respekterar den grundläggande äganderätten!

De har köpt in råvarorna, de har producerat avfallet, de har avfallet i besittning - ändå äger företag inte sitt avfall om det är jämförligt med hushållsavfall.

Det ska till starka skäl för att genom lag avskaffa äganderätten på något område. Äganderätten är en hörnsten i alla fungerande samhällen. Äger man sitt avfall, har man också ett ansvar för avfallet. Har man friheten att handla blir man också motiverad att ta sitt ansvar och agera så att uppkomsten minimeras och återvinningen maximeras.

Genom att låta företag äga sitt eget avfall skapas konkurrens mellan de entreprenörer som vill ta hand om det. Konkurrens leder generellt till kostnadsminskningar på mellan 10 och 30 procent utan att kvaliteten sjunker. Konkurrens frigör resurser som kan satsas på ytterligare miljöförbättringar.

Det finns verksamheter som i över 20 år har sorterat ut organiskt avfall som går till kemteknisk industri, foder och till rötning. Denna beprövade och väl fungerande ordning är beroende av att kommunerna inte utnyttjar sina monopol på jämförligt avfall. Genom att erkänna äganderätten, säkras man att fungerande system inte försvinner.

I Norge har man redan tagit bort det kommunala monopol på jämförligt avfall. Lagändringen motiverades bland annat med ett behov av ökad tydlighet. Precis som i Sverige utnyttjade en del kommuner otydligheten för att försäkra sig om avfall till sina egna anläggningar. Samtidigt ville man öka incitamenten för källsortering och ge näringslivet ökad möjlighet att finna kostnadseffektiva lösningar för sin avfallshantering. Sverige bör gå samma väg.

Det finns inga starka skäl till att lagstifta bort äganderätten för verksamhetsavfall som är jämförligt med hushållsavfall.

Överväg miljönyttan innan du skriver ut denna rapport!